

Mededelingen en berichten van de Maatschappij

Openingsrede, gehouden door de Voorzitter op het Ledencongres te Maastricht, van 27—29 September.

„IN HET GEDRANG”.

Dames en Heren Collegae en verdere belangstellenden,

Zojuist is ons derde Ledencongres na de oorlog geopend en we maken ons op, te gaan luisteren naar een keur van wetenschappelijke voordrachten, dienende om onze kennis te verrijken, tot heil der aan onze zorgen toevertrouwde patiënten.

Met zorg is het programma gekozen, daarbij ook rekening houdend met plaatselijke en algemene omstandigheden. De geestelijke maaltijd, U hier voorgezet, bestaat uit talrijke schotels, goed voor- en toebereid, in staat om veler zintuigen te strelen, gesoigneerd opgediend door eloquente tafelpresidenten. Wat een voorrecht om aan een zo exquise dis te kunnen aanzitten, te mogen aanzitten en de voldoening te hebben eraan bijgedragen te hebben. M.a.w., wat een voorrecht om lid te mogen zijn van onze Kon. Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst. Collegae, beseft dat het een geluk is in een vrij land, in vrije vereniging te mogen luisteren naar vrije sprekers, over vrije onderwerpen. Indien ge dit goed beleeft, zal veel burgerlijke ontevredenheid wijken, zal de levensvreugde in U opblaaien, zal Uw stralend voorbeeld anderen tot inspiratie zijn, zullen velen, thans mokkend neerzittend, gelukkige mensen worden, bijdragend aan een gelukkiger wereld. Want Collegae, zo wij heelmeeesters zijn, ligt hier enige beperking in het helen? *Neen!* het is onze plicht, onze roeping, onze onweersaanbare wil om te helen, al wat geneeld moet worden! Is het geen opdracht aan ons, geen grootse zaak van ons, juist van ons, alles te doen wat de mensheid gelukkig kan maken? Zo ja, laat het dan niet bij een naakt beamen, doch wees ten voorbeeld en *direct!* Geluk komt nooit te vroeg, geluk geneest, geluk is de bron van alle voorspoed. Geluk is niet materieel van oorsprong, is niet afhankelijk van uitwendige omstandigheden, doch inhaerent aan den mens, komend uit den mens, open voor den mens. Grijpbaar voor een ieder, bereikbaar voor een ieder, recht van ieder. Voorrecht zeggen sommigen... *Neen, recht.* Geluk is een recht, direct gebonden aan een zich vrij ontwikkelende persoon, aan een vrije gemeenschap, aan een vrije meningsuiting. En ziedaar, de diepe betekenis van ons huidige samenzijn. In vrijheid bijeen. Dat ieder woord U een doorleefd begrip zij: *Vrijheid*

en... bij *Eén.* Vrijheid... beeld van lucht en water oproepend. Door velen als *vanzelfsprekend* aanvaard en eerst opgemerkt indien ze gaat ontbreken. Alsof er *iets* vanzelfsprekends is bij wat men ontvangt, alsof men het alleen maar missen kan en niet bewust bezitten. Alsof men ermede doen kan wat men wil, alsof men het niet verspelen kan. Beseft, dat het feit, dat wij hier in vrijheid bijeen zijn, een recht is. *Een verdiend recht? Een verworven recht? In ieder geval een verkregen recht.* Van wie? Van de regering, van het militair gezag — zaliger nagedachtenis — van... vul maar in. *Neen:* logisch gevolg van logische omstandigheden. Immers, tot nu toe heeft onze medische Maatschappij haar plaats en taak verstaan en was zij representatief voor het grootste deel onzer artsengemeenschap. Was zij geen kind van de tijd, maar een volwassene in zijn tijd, leiding gevend, leiding aanvaardend, zich vernieuwend waar nodig... voorwaarde voor dienend beseft.

Begrepen hebben de wederoprichters onze Maatschappij na '45, dat de rang die een natie inneemt, mede bepaald wordt door de hoogte van bloei, waartoe wetenschap en kunst weten te stijgen. Niet dat in deze internationaal, federaal denkende tijd het nationale prevaleert, doch groei, geestelijke groei der onderdelen verdedt het geheel. Krachtig diende gestreefd te worden naar een dusdanige vorm onzer medische Maatschappij, dat zij, meer dan zulks somtijds voorheen het geval was, de *geneeskunst* zou bevorderen, zonder nochtans de geneeskundigen in de koude te laten staan. Het houden van een congres als dit is een directe uiting van deze geestelijke revalidatie. De oprichting der maatschappelijke belangenverenigingen als onderdelen van het geheel, de Landelijke Huisartsen Vereniging, de Landelijke Specialisten Vereniging en de Landelijke Vereniging van Artsen in Dienstverband, moet als uiting van een juiste taakverdeling in ditzelfde licht gezien worden. Meer dan zulks voorheen het geval was, valt thans de tijd toe aan het Hoofdbestuur en hare uitvoeringslichamen voor algemene beleidszaken en behartiging van belangen, die buiten de economische sfeer liggen. De salutare gevolgen daarvan beginnen zich reeds af te tekenen en dit congres, alsmede de voorafgaande zijn hiervan reeds de levende getuigen. Ik wil hier niet verder ingaan op alle andere zaken op niet-economisch gebied die de aandacht van de Maatschappij hebben verdiend. Dit heb ik over-

gelaten aan de scheidende Voorzitter, die telken jare met een blik terug een overzicht geeft van het verleden, het verstreken, het vergane of het voorbije jaar; allemaal verschillende woorden voor hetzelfde feit, doch met ander oog bekeken, in andere gevoelston, in andere stemming, in andere stijl.

En zo wil Uw huidige Voorzitter van Uw huidig Hoofdbestuur trachten een oog in de toekomst te werpen in een gevoels sfeer die uit het voorgaande duidelijk kan zijn geworden.

Dames en Heren, het zal U duidelijk zijn, dat naar mijn mening de organisatievorm van onze huidige medische Maatschappij in grote trekken juist is doch reglementen, statuten, ja zelfs wetten alleen kunnen geen organisme dragen, resp. het verheffen. Het „savoir faire” en het zedelijk bewustzijn zijn van groter betekenis dan wet of reglement. T.a.v. het „savoir faire” kan in het algemeen gezegd worden, dat een redelijk mens groeit met de materie die hij behandelt. Indien de activiteiten van het Hoofdbestuur zich overwegend moeten, kunnen en mogen richten op de zaken der geneeskunst, zal dit zich weerspiegelen in de structurele samenstelling van dat H.B., van de Districts- en Afdelingsbesturen en tenslotte der afgevaardigden ter Algemene Vergadering. Ik acht het van het grootste belang dit, wellicht ten overvloede, nog eens uit te spreken. Bij het voordragen van kandidaten dient met deze veranderde organisatievorm rekening gehouden te worden. Verliest men dit uit het oog, dan wordt onze Algemene Vergadering een tournooiveld van makelaars in geneeshulp wat zij tot nu toe niet was. Wel zag men tekenen van doublure van de vergaderingen van de belangenverenigingen. Laat de maatschappelijke belangen in de Landelijke Huisartsen Vereniging, de Landelijke Specialisten Vereniging en de Landelijke Vereniging van Artsen in Dienstverband tot hun recht komen en laten wij er naar streven, dat de Algemene Vergadering en het Hoofdbestuur hun bemoeiingen in deze tot een minimum kunnen beperken en zich met des te meer élan werpen op de keur van nieuwe taken. Met grote voldoening kunnen we aankondigen, dat ons jongste Maatschappij-kind, de Landelijke Artsen Cursus Commissie, dit jaar ten doop zal worden gehouden, na tientallen jaren van tastende voorbereiding, mede door die representanten uit onze districten, wier belangstelling en deskundigheid voorwaarden zijn voor het slagen dezer belangrijke taak. Ofschoon sedert meer dan twee mensenleeftijden is betoogd, dat op grote schaal dit werk ter hand moest worden genomen, zijn slechts plaatselijke organisaties tot stand gekomen, op wier werk we thans dankbaar kunnen voortbouwen. Het ligt in de bedoeling in de eerste plaats daar

activiteiten in deze richting te ontplooiën, waar ze thans sluimeren. Gelukt ons dit, dan zullen we met voldoening kunnen zeggen, dat twee onmisbare taken door ons zijn ter hand genomen: de Specialisten Registratie, wier Commissie van deze plaats nog eens een woord van bijzondere hulde wordt toegeroepen en het Voortgezette Hoger Onderwijs. Het „savoir faire” gaat verder. Het zij gezegd, dat in het algemeen met de komst van ons artsenparlement *parlementaire ervaring* moet worden verkregen, zowel t.a.v. het geheel als t.a.v. de afzonderlijke leden.

Ons artsenparlement heeft zich geconstitueerd, formeel als verenigingsparlement, doch het kan meer worden. Met genoegen zij geconstateerd, dat bij tal van gelegenheden de regering onze stem beluistert. Ongetwijfeld zal die stem meer gehoord en verhoord worden, al naarmate zij meer getuigt van het „savoir faire” en hier wil ik mijn stem verheffen, want er komen in het leven ogenblikken voor, waarin zelfbeheersing ophoudt een deugd te zijn. Wil onze medische Maatschappij ontkomen aan ongewenst dirigisme, dat als een besmettelijke ziekte slopend om zich grijpt en onvereenigbaar is met een op vrije organisatie gericht beleid, dan zal zij sterk en eensgezind moeten zijn en zullen de storende elementen in onze eigen gelederen tot de orde geroepen moeten worden. In de afgelopen maanden waren er verschillende ongezochte gelegenheden zulks te doen.

En hier kom ik tot het *zedelijk bewustzijn*. Weet, dat we academische deelhebbers zijn aan een samenleving en als zodanig getuigen moeten, vóór moeten gaan in samenwerkende gezindheid. Het komt ook bij ons niet alleen aan op *vakmanschap*. Een hoog zedelijk bewustzijn vormt de beste garantie voor een juiste vaste koers. Gemis aan dit bewustzijn heeft in Duitsland zeer vele artsen onbeschaamd doen overgaan tot de criminele pseudo-ideologie der Nazi's. Er waren wellicht goede artsen onder, doch ze waren infantiel, onvolgroeid, zodra een beroep werd gedaan op hun morele waarden en hun civil-courage. Gelukkig mogen we ons prijzen, dat de bezettingsjaren hebben bewezen, dat dit zedelijk bewustzijn ook bij ons artsen in verheugende mate aanwezig was, zodat we onze zelfstandigheid hebben weten te bewaren, waardoor we ons werk op verantwoorde wijze konden verrichten. Echter, als men gaat rusten op zijn lauweren, is men kwetsbaar.

Vermindering van dit zedelijk bewustzijn kan ook onze gemeenschap te gronde richten. Twee directe mogelijkheden doen zich thans in dit verband als realiteit aan ons voor. Of men loopt onze organisatie uit, als een kind dat zijn zin niet krijgt, splitsing, versnippering of men moet

vluchten in het publiekrechtelijke lichaam, een lichaam waarvan men gedwongen lid *moet* zijn: de *vakgroep geneeskunde*. Hoe men ook over het publiekrechtelijke lichaam denkt, in ieder geval betekent het voor onze vrije maatschappij een gevaar, doch het zij hier uitdrukkelijk gezegd, dat hierover in onze gemeenschap het laatste woord nog niet gesproken is.

Collegae, moge mijn toespraak hier en daar het karakter hebben gedragen van een boetpredikatie, ik meen dat het publiekelijk de hand in eigen boezem steken slechts getuigt van eigen kracht. Ik meen, dat onze Maatschappij deze zelfcritiek ruimschoots kan verdragen en daardoor anderen ten voorbeeld mag zijn. Dit geeft ons ook het recht ons openlijk t.a.v. anderen te uiten: voorwaarden voor oprechte verhoudingen.

Verschillende zaken vervullen U en Uw Hoofdbestuur met zorg. De geneeskunde als wetenschap maakt belangrijke vorderingen. Of deze even groot zijn als sommigen geneigd zijn aan te nemen, kan de critici onder U de opmerking ontlokken: één vergelijking met twee onbekenden. Bedoeld is, dat de tijdelijke afstand tot de verschillende ontdekkingen, resp. vermeende ontdekkingen, te kort is om er de intrinsieke waarden van te beoordelen. En toch is het besef van dit voorwaardelijke, voorwaarde voor een verantwoord hanteren der materie. De deskundigen behoeft dit voor zelfoverschatting, welke zo vaak leidt tot het stellen van onmatige eisen, die verschrikkelijk veel geld kosten. De leken, de betrekkelijkheid van ons weten voorbehouden, zullen zich minder gauw verongelijkt voelen, indien hen deze „heroïca” niet deelachtig worden. Een patiënt, die koortst of zou kunnen gaan koortsen, die geen penicilline of sulfapraeparaten heeft gehad, voelt zich bekocht, zich achtergesteld. Het Adreno Corticotrope Hormon en (of) het Cortisone zullen dra dezelfde coca-cola-rol gaan spelen, indien men voortgaat het publiek steeds meer „drugminded” te maken, waartoe reclame en popularisering der geneeskunde zo ruimschoots bijdragen. Dat zinloze geschrijf in bladen en geschetter in de radio over ziekten en al wat ermede samenhangt, is fnuikend voor veler zielerust en kost millioenen. De onverantwoorde wijze, waarop in het recente verleden propaganda, ja zelfs reclame is gemaakt, ook van medische zijde, voor zekere influenza-vaccinatie, moge mijn woorden staven. Bovendien vestigt alle gepraat over ziek-zijn de aandacht op ziek-zijn en doet dus ziek-zijn. Als ik heden met de suggestiviteit, waarover de moderne publiciteit beschikt, problemen der jeuk zou gaan behandelen, zullen velen deze jeuk gaan voelen. Nogmaals: praten over ziek-zijn doet ziek-zijn. En heus: de f 800.000.—

ziekengeld, die per dag uitgegeven moeten worden, meer dan een kwart milliard gulden per jaar, behoeven geen noodzakelijke uitbreiding. Indien men mij tegenwerpt, dat het toch overdreven is te menen, laat staan uit te spreken, dat de bedoelde soort publiciteit ziek maakt, dan herhaal ik, dat dit een op feiten gegronde conclusie is. Men krijgt er geen longontsteking of waterpokken van, doch men wordt wel ziek in maatschappelijke betekenis. Ziek-zijn is n.l. zulk een moeilijk te definiëren begrip. In sociale zin gezien schijnt de omschrijving „niet meer opgewassen tegen vreemde endogene gevoelens, waardoor men zijn werk neerlegt” wel verantwoord. En zo is, naar mijn mening, de popularisering der geneeskunde in haar huidige vorm — waaronder natuurlijk niet verstaan wordt de verantwoorde hygiënische voorlichting — oorzaak van veel zieleleed en van veel geldverspilling.

Thans kom ik tot een andere brandende kwestie: *het Ziekenfonds, tekorten en tekortkomingen*. Het is niet mijn bedoeling hierover veel te zeggen, het zou komende noodzakelijke besprekingen moeilijk kunnen maken.

Een enkele algemene opmerking. Vooralnog zijn geneeskundige verstrekingen de enige, waarover men op gemeenschappelijke rekening vrijelijk kan beschikken, zonder extra eigen risico. Dit is een wissel trekken op het verantwoordelijkheidsgevoel van allen, die eraan deel hebben (regering, regeringslichamen, verzekerden en medewerkers), welke groot is, wellicht te groot. Het streven der ambtenaren en hunne ambtenarenorganisaties een eigen geneeskundige verzorging te krijgen met franchise-bepaling, heeft thans de volle steun van onze Maatschappij, waarvan de laatste Algemene Vergadering getuigenis heeft afgelegd. Hierdoor wordt op bescheiden schaal de verwelklijking van een systeem wellicht mogelijk, dat bij slagen een belofte kan inhouden voor de toekomst. In ieder geval is bij de huidige verzekeringsvorm, die tusschen het ziekenfondswezen is, de ervaring opgedaan, dat bij hoge premies vele verzekerden ontevreden zijn, terwijl de financiële tekorten steeds groter worden, waarvoor de regering zich begrijpelijkerwijze niet zonder meer garant kan of wil stellen. Over de grootte dier financiële tekorten is het een en ander in de pers verschenen. Ze hebben nog niet het catastrophale karakter als in Engeland, doch bij een progressiviteit à toute outrance lukt het hier ook wel. Van de medewerking van de zijde van de Kon. Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst kan de regering overigens overtuigd zijn, indien het erom gaat op verantwoorde wijze het tekort te verkleinen. Verkwisting en ongewenste versplinteringen kosten grote sommen, zijn voor een deel synoniem en moeten onder alle omstandig-

heden verdwijnen, ook als er geen tekorten meer zijn. Met lede ogen zien wij de vestiging van nieuwe ziekenfondsen, in plaatsen waaraan er primair geen behoefte is, doch waar behoeften gecreëerd werden, resp. zullen worden, terwille van dit ziekenfonds. Het ziekenfonds is daar geen middel, doch het doel. Ook in onze eigen federatie van Maatschappij-ziekenfondsen is tegen de uitdrukkelijke wil der federatie in, tegen de vurige wens van de Maatschappij in, versplintering bereikt door sommigen. Ook medici hebben hieraan medegedaan, zonder verklaarbare redenen daarvoor op te willen of kunnen geven. Vooralsnog zijn wij geneigd hen als slachtoffers van anderen te beschouwen, dus minder schuldig, doch even schadelijk. Want zij weten, dat één der mogelijkheden om uit de huidige impasse te komen, *concentratie* van ziekenfondsen is en niet het tegenovergestelde. Ik hoop hier voldoende duidelijk geweest te zijn en meen, dat het van waarde zou zijn, indien anderen zulks ook waren, dan behoeft niet meer gegrist te worden als naar de motieven van een veemgericht.

Ik zeide hiervoor, dat we onze meest volledige medewerking zullen geven en hebben gegeven aan de regering, bij het pogen de ziekenfondstekorten op verantwoorde wijze te verkleinen. Dat hierbij door ons niet in de eerste plaats gedacht wordt aan een directe of indirecte verlaging der honoraria, zal men niet euvel willen duiden. We hebben daarvoor goede redenen, ook in het algemeen belang. O.m. zal het in de toekomst mogelijk moeten zijn, een redelijk inkomen als huisarts te krijgen, zonder dat hiervoor 3000 of veel meer ziekenfondsverzekerden op zijn naam moeten staan ingeschreven. Dit grote aantal maakt het vele artsen onmogelijk de uitoefening van hun praktijk zó te doen, als zij uit hoofde van hun opleiding zouden kunnen. Ik ben mij ervan bewust, dat de vermindering van het aantal ingeschrevenen per praktijk een aanzienlijke vermeerdering van het aantal artsen vergt, doch het schijnt aannemelijk, dat met de huidige aanwas van Collegae ruimschoots in deze vermeerderde behoefte zal kunnen worden voorzien. En hoewel in eerste instantie tengevolge hiervan de kosten zullen stijgen, zou dit daarna, zowel voor de volksgezondheid als voor een efficiënte en economische toepassing der geneeskunde, wellicht grote vruchten afwerpen. Velen vrezden, gezien de stormloop op de Universiteiten, dat de aanwas te groot zal worden. In dit verband was het voor het Hoofdbestuur een openbaring, een aangename verrassing, uit de mond van Indonesische autoriteiten te mogen vernemen, dat Nederlandse artsen tot de meest gezochte in Indonesië worden gerekend. Er werken nog

steeds ruim 300 artsen, terwijl het maximum in vroeger jaren van de orde van 800 was. Was bij een onlangs gehouden bespreking het eerste verzoek een vraag naar 100 artsen, inclusief specialisten, in de toekomst zouden er 1000 à 2000 nodig zijn. Hier ligt een mogelijkheid, die we niet voorbij mogen zien. De Nederlandse arts heeft uit hoofde van zijn geaardheid, zijn gedegen opleiding en vermogen tot aanpassing grote mogelijkheden... dat hij die thans grijpe, in het besef te mogen medewerken aan de verbreiding van die vorm van geneeskunde welke ons de enig juiste voorkomt. Dat hierbij aan bepaalde materiële voorwaarden moet worden voldaan, behoeft niet als een misplaatste prozaïsche opmerking gequalificeerd te worden.

Dames en Heren, indien U mij ervan zoudt betichten te veel voor eigen parochie te spreken en zoudt willen zeggen, dat, gelijk ik vlak voor mijn zijdelingse opmerking t.a.v. de artsenvoorziening in Indonesië zeide, het medewerking toezeggen tot het wegwerken, resp. verkleinen, van tekorten op het gebied van het Ziekenfondswezen zonder inhoud wordt, indien men van tevoren zijn eigen belangen zeker stelt, althans wil stellen, dan stel ik U voor, de vraag eens onder ogen te zien hoe deze tekorten zijn ontstaan en zullen ontstaan. De inkomsten worden gevormd door de premies, de uitgaven door de verstrekkingen. De verstrekkingen geschieden op basis van kostprijsberekening, terwijl de premiehoogte daarvan niet afhankelijk wordt gesteld, doch onderdeel is van algemene loonpolitiek. Dan kan het slechts een toeval zijn, als beide bedragen gelijke eindcijfers geven. In enkele jaren hebben we dan ook twee uitersten beleefd. Eerst een niet te versmaden overschot, vervolgens een nog minder te versmaden premieverlaging en nu een smadelijk tekort. Zonder ook maar enigszins van het uitoefenen van ongewenste critiek verdacht te willen worden, schijnt de zegswijze „gouverner c'est prévoir” nog immer niet aan waarde te hebben ingeboet. Doch... „nakaarten helpt niet”, zei tante Betje als zij vals gespeeld had. We moeten verder, we zullen verder. Met kracht zullen we allen aan de arbeid gaan, we zullen voortgaan ons zelf onder de scherpste zelfdiscipline te stellen, opdat de opgebrachte gelden hunne juiste bestemming krijgen. Hierbij dient evenwel niet uit het oog verloren te worden, dat de controlerende, en adviserende artsen der ziekenfondsen, op wier schouders een enorm verantwoordelijke taak ligt en die in vele gevallen het deskundig stootblok zijn tussen verzekerden en verzekeringsschaam, in feite slechts adviserende bevoegdheden hebben. De uitvoerende bevoegdheid is in handen van het ziekenfondsbestuur,

dat de uitvoerende macht uitoefent, in staat om het deskundig advies naast zich neer te leggen. In deze bevoegdheid zien enkele ziekenfondsen concurrentie-mogelijkheden, die op hun beurt andere fondsen weder beïnvloeden, hetgeen zeer, zeer veel geld kost en een element invoert dat onzuiver is. Ongaarne zou ik willen zien, dat deze opmerking uitgelegd wordt als een pleidooi het ziekenfondsbestel uitsluitend in handen van vaktechnici te brengen — in wezen een vermaledijde fascistisch streven. Zeker is het voeren van een goed beleid, ook van een ziekenfondsbestuur, van hogere orde dan het geven van juiste, technische adviezen. Beleid wordt niet bepaald door eigen belang, niet door groepsbelang, doch door algemeen belang. Dit sluit kleinheid uit. Dit vereist het grote denken, rekening houdend met alle betrokken gegevens, welke op juiste waarde geschat dienen te worden, tegen de achtergrond van het algemeen belang, door mensen met een fijn onderscheidingsvermogen voor goed en kwaad. Te cerebraal zullen velen zeggen, te weinig levend, te veel berekenend, te onwettelijk, te theoretisch. Ja en neen. Ja, indien het om kleine dingen gaat, neen, indien levensbelangen van een volk op het spel staan, levensbelangen van een mensheid, die in apocalyptische tijd zich nauwelijks tijd kon gunnen voor logisch denken, voor onderscheiden tussen goed en kwaad! En hier ligt de kiem van wat velen een wereldcrisis noemen, een disharmonie der dingen. „C'est le désaccord, chaque jour plus sensible à nos yeux, entre les inventions de l'esprit et l'état de la vie morale et le rythme de la vie sociale", gelijk onze prozaïst-kunstbroeder Duhamel in zijn „Défense des lettres" schrijft.

Eenvoudiger gezegd: wij willen verder springen dan onze polsstok lang is, we doen meer dan we kunnen of, om een saillante uitspraak van mijn onvergetelijke leermeester Hijmans v. d. Bergh te citeren: „We zijn te knap voor ons verstand". Er is geen evolutie, doch slechts revolutie. Geen samenwerking, doch gedrang. Gedrang op elk gebied. De geneeskunst in het gedrang, de geneeskunde in het gedrang, de geneeskundigen in het gedrang — om mij aan te passen aan het auditorium waarvoor ik heden mag spreken. . . .

Wie het hardst aan de bel trekt wordt het eerst open gedaan. Ziehier de mentaliteit, die in velen is gevaaren. Laten wij ons eens even verheffen boven dit schokkende, stuwende, strijdende gedruk, gepers, gedrang. Zie eens toe op dit moeizaam, vruchteloos streven, waar velen vertrapt, verminkt worden en slechts het bruut geweld beloond wordt. Helpen hier charges met de blanke sabel, sirenes, megafoons of spreekkoren? Neen, zij vermogen slechts de verarring te vergroten tot panische hoogte. Hel-

pen hier commissies, hearing-systemen, hulpprogramma's (E.C.A.)? Neen! En hier grijp ik terug naar hetgeen ik in het begin gezegd heb: zo wij heelmeeesters zijn, ligt hier enige beperking in het helen? Neen! Het is onze plicht om te helen, resp. te trachten te helen, al wat geheeld kan worden. Het is onze opdracht zulks te doen, doch hier is geestkracht nodig, bezinning, zedelijke bewustzijn en „savoir faire". Dat wij deze mogen ontvangen en tonen.

En nu tenslotte, mijne toehoorders: de woorden, die ik zojuist tot U heb mogen richten, heb ik samengevat onder de titel: „In het gedrang". Laat ik U dan zeggen, dat ik mij sedert enkele dagen, bijzonder in het gedrang gevoel, een positie, waaruit U, Collegae, mij wellicht verlossen kunt. Door Uw Hoofdbestuur zijn de Secretaris-Penningmeester en de Voorzitter afgevaardigd naar Stockholm, om aldaar de jaarvergadering der World Medical Association bij te wonen, waarheen een 28-tal landen hunne afgevaardigden hadden gestuurd. Met een veruimd inzicht, met een dankbaar gevoel dit te hebben mogen medemaken zijn wij teruggekomen.

De moeilijkheden, die een even jonge als grote organisatie ondervindt, zijn voor een deel ondervangen en sprekers van zeer belangrijke lichamen, als het Intergouvernementale lichaam, de World Health Organization, als de International Labour Organization, hebben hun waardering uitgesproken over de wijze, waarop tal van belangrijke onderwerpen, door uit vrije wil samengevoegde vrije organisaties, werden behandeld. Hoe gaarne zouden wij, als Nederlanders, krachtig aan dit prachtige werk deelnemen, te meer daar in het oude Europa vele instellingen tot rijpheid zijn gekomen, waarvan de nieuwe wereld kan profiteren. En in dat oude Europa zijn, inzonderheid in Nederland, regelingen en voorzieningen tot stand gekomen, die door andere lichamen kunnen worden overgenomen.

Dat een klein land zich in den beginne ingetogen gedraagt in zulk een gigantische onderneming, getuigt van realiteitsbesef. Blijven zijgen zou, indien men althans iets te zeggen heeft, irreeël zijn. Welnu, thans kan de Assembly van de World Medical Association in Nederland worden gebracht en zal de Voorzitter een Nederlander kunnen zijn. Tussen tal van invloeden in moet men een sterke kaart spelen. Daarom, collegae, heb ik de Assemblée verzocht in 1953 bij ons te komen. Conditionele invitaties zouden ons deze kans hebben doen ontgaan. Ofschoon wij natuurlijk toestemming, respectievelijk de opdracht van de Algemene Vergadering zouden hebben moeten krijgen, hebben Wibaut en ik dit toch aangedurfd. Ik heb de zaak zo gesteld,

dat de uitnodiging namens de Maatschappij is gedaan, hoewel uiteraard de toestemming van de Algemene Vergadering daarvoor nodig is. Indien ik van dit gezelschap bijval krijg, zal dit de positie van Wibaut en mij in de Algemene

Vergadering versterken en de oorzaak van ons gevoel van gedrang doen verdwijnen.

Ik heb gezegd.

Utrecht, September 1951.

Rede, gehouden door de Oud-Voorzitter der Maatschappij, Dr. J. J. v. d. Horst, op het Ledencongres te Maastricht.

Dames en Heren,

Toen onze Maatschappij voor Geneeskunst kort na de oorlog besloot tegemoet te komen aan de bij velen levende wens tot het houden van een jaarlijks wetenschappelijk congres, stond het slagen van een dergelijke onderneming nog geenszins vast. Ook in de boezem van het Dagelijks Bestuur was men niet blind voor het speculatieve element gelegen in een dergelijk initiatief. Op één punt heerste eenstemmigheid: het nieuwe instituut zou staan of vallen met het welslagen of mislukken van de eerste bijeenkomst van dien aard.

Welnu, dank zij de voor geen hindernissen terugdeinzende stuwkracht van Van Erp Taalman Kip en, niet minder, dank zij het organisatorisch talent van onze tegenwoordige voorzitter, Hulst, werd het eerste Ledencongres in 1948 in Utrecht gehouden, een volledig succes. Hetzelfde kan gezegd worden van het tweede, verleden jaar in Groningen en zo is dan nu het derde begonnen en mag men haast van een traditie spreken.

Deze traditie nu wil, dat door de afgetreden Voorzitter een verslag wordt uitgebracht over dat, wat zich gedurende zijn ambtsperiode aan vermeldenswaardigs heeft voorgedaan.

Het kan wel niet anders of deze, mij toegedachte taak, moet een gemakkelijke opdracht schijnen voor de man, die gedurende dat jaar in de keuken van het bedrijf is werkzaam geweest en die daardoor gelegenheid heeft gehad in alle potjes zijn belangstellende neus te steken. Het schijnt toch voor hem een eenvoudige zaak in enkele grote trekken (en voor details is vandaag geen tijd) de lijnen aan te geven langs welke zich het Maatschappij-leven heeft bewogen.

Toch is dit niet zó eenvoudig als U zoudt kunnen denken. In de eerste plaats immers is de periode van een jaar wel erg kort om bij een lichaam van de eerbiedwaardige leeftijd van onze Maatschappij van Geneeskunst tot het onderscheiden van grote lijnen te komen.

De waarnemer, die zich werkelijk alléén zou willen bedienen van het materiaal van één jaar, ziet niet meer dan een fragment van de geschiedenis en zou als het om waarlijk grote lijnen gaat, slechts met behulp van extrapolatie hun richting en beloop te weten kunnen komen: Een tamelijk hachelijke onderneming!

In de tweede plaats is er nog een andere moeilijkheid, die reeds door Van Erp Taalman Kip is aangegeven, toen hij, Faust aanhalels ver-zuchtte: „dat wij medici en ook de Maatschappij dikwijls meer geschoven worden, dan dat wij zelf schuiven”. Welke omstandigheid de waarneming van wat er eigenlijk gebeurt niet weinig bemoeilijkt. Gezien de bescheiden plaats, die de artsenwereld temidden van het Nederlandse volk inneemt, is dit feit opzichzelf niet te verwonderen. Ik zou de positie van het Hoofdbestuur van de Maatschappij willen vergelijken met die van den wagenbestuurder van een trein: hij kan, binnen zekere grenzen invloed uitoefenen op de snelheid, hij kan in bepaalde omstandigheden zelfs een catastrofe voorkomen maar de weg, die hij gaat, de richting, die hij inslaat, is die van de spoorweg, aangelegd zonder zijn toedoen, buiten zijn verantwoordelijkheid, bepaald door omstandigheden waarop zijn wensen, noch zijn belangen enige invloed konden doen gelden.

Nu weet ik wel, dat elke vergelijking mank gaat en het beeld van de spoorweg in deze tijd van razende donderstraaljagers ietwat verouderd moge schijnen, maar het geeft misschien toch een denkbeeld van de omstandigheden, waarin onze Maatschappij verkeert en van enkele daaruit voortvloeiende moeilijkheden, die ik bij de samenstelling van mijn verslag ontmoette. Maar ook daarmee heb ik nog niet alles genoemd. Ik wil de vraag in het midden laten of objectieve geschiedschrijving, hoe dan ook, mogelijk is. Het is dunkt mij buiten kijf, dat de enkele opsomming van feiten en data, van getallen en bedragen geen beeld van het voorbijgegane jaar